

Focus

Assistent

Atopie bij de hond

ROYAL CANIN

CONCLUSIE

De laatste jaren neemt de frequentie van allergische aandoeningen bij de mens in de geïndustrialiseerde landen sterk toe. Het is dus niet verbazingwekkend dat dezelfde tendens waar te nemen is bij de honden die in dezelfde milieus leven.

Omdat atopie steeds vaker voorkomt en de behandeling lastig is en veel nazorg vereist, is het belangrijk dat assistenten goed op de hoogte zijn van deze aandoening en de behandelings-

mogelijkheden. Hierdoor kan de beste voorlichting en begeleiding worden geboden aan de bezorgde eigenaar.

Met deze Focus Assistent hebben wij geprobeerd alle praktische informatie te geven die nodig is om cliënten te begeleiden en te ondersteunen. Wij hopen ook duidelijk te hebben gemaakt hoe belangrijk de rol van de assistent is bij de begeleiding van de eigenaar van de atopische hond in ieder stadium van de aandoening

AUTEUR

Michèle Colin, dierenarts

Zij is in 1982 afgestudeerd aan de Ecole Nationale Vétérinaire te Alfort en heeft vervolgens tot 1992 als praktiserend dierenarts gewerkt. Zij heeft meegewerkt aan het opzetten en ontwikkelen van de officiële opleiding voor dierenartsassistenten voor het Ministerie van Landbouw in Frankrijk.

Als specialist in het ontwikkelen van professionele opleidingen, is zij met name betrokken bij de ontwikkeling en regionalisatie van de nieuwe voorzieningen voor de opleiding

van dierenartsenassistenten en schrijft zij artikelen en boeken die speciaal voor hen bedoeld zijn.

Deze Focus Assistent is gebaseerd op twee eerdere publicaties van Royal Canin voor de dierenarts te weten: "allergische dermatosen", geschreven door Ian Mason, Pascal Prélaut, Isabella Remy en Fabia Scarampella, en de Focus Special Edition "The challenge of canine atopic dermatitis", geschreven door Fabienne Dethioux, met hulp van Christine Rivierre.

INHOUD

▶ Inleiding	3
▶ Wat is atopie?	4
▶ Wat is het mechanisme van de allergische reactie?	6
▶ Welke honden zijn gepredisponeerd voor atopie?	8
▶ Welke tests worden gebruikt voor de diagnose van atopie?	10
▶ Waarvoor dient een eliminatiedieet?	12
▶ De rol van de assistent bij de begeleiding van atopie: praktische tips. . .	14
▶ Hoe kan de prikkeldempel voor de jeuk worden verlaagd?	16
▶ Welke voeding is geschikt voor een allergische hond?	18
▶ Hoe moet atopie worden behandeld?	20
▶ Wat is het belang van de huid- en vachtverzorging?	22
▶ Hoe zorg je ervoor dat de eigenaar de behandeling goed uitvoert?	24
▶ Conclusie	26

INLEIDING

Wat is er vervelender voor een eigenaar dan een hond die zich voortdurend krabt? Helaas is dit de situatie waarin eigenaren van honden met atopie* zich bevinden. De heftige jeuk wordt hierbij veroorzaakt door contact met bepaalde stoffen of pollen uit de omgeving.

Honden met atopie vormen een ware uitdaging voor de dierenarts, omdat de aandoening moeilijk te diagnosticeren en te behandelen is. De toestand van het dier kan echter aanmerkelijk worden verbeterd wanneer meerdere therapeutische maatregelen, zoals bestrijding van parasieten, huidverzorging en dieetvoeding, worden gecombineerd en deze behandeling lange tijd wordt voortgezet.

Deze uitgave van Focus Assistent geeft een samenvatting van de meest recente kennis van atopie en haar behandeling. Dierenartsassistenten spelen een belangrijke rol bij de voorlichting aan en de begeleiding van de eigenaar. Dit geldt zeker voor hardnekkige aandoeningen die een langdurige behandeling en therapietrouw vereisen. Wij hopen dat deze Focus jullie kan helpen bij de voorlichting aan de eigenaar over atopie, het allergische mechanisme erachter, de diverse behandelingsmogelijkheden en het belang van het nauwkeurig opvolgen van de adviezen van de dierenarts.

* De termen 'atopische dermatitis' en 'atopie' worden in de diergeneeskunde beiden gebruikt. Om de tekst goed leesbaar te houden is in deze uitgave voor de term 'atopie' gekozen.

► Wat is atopie?

Atopie is een genetische predispositie (aanleg) voor het ontwikkelen van allergieën voor factoren in de omgeving, die zowel bij de mens als bij dieren voorkomt. Bij de hond uit atopie zich gewoonlijk als een chronische, recidiverende huidaandoening die met ontsteking en jeuk gepaard gaat: de "atopische dermatitis".

Jeuk is het voornaamste symptoom

De voornaamste uiting van atopie is jeuk, die maakt dat het dier zich voortdurend krabt en/of likt. Ook schuren of wrijven langs voorwerpen en bijten op de aangedane gebieden wordt veel gezien.

De jeuk wordt veroorzaakt door de ontsteking van de huid, die zichtbaar is als een rode uitslag (erytheem). Dit kan zeer plaatselijk zijn of generaliseerd.

De voorkeurslocaties van atopie zijn:

- kop: lippen, ogen (conjunctivitis), oren (otitis)
- poten: tussen de tenen, tarsus, carpus
- huidplooien: oksels, liezen, perineum
- buik.

Atopie is een lastige aandoening

Wanneer de dermatitis begint, is de jeuk vaak zo onverdraaglijk dat de hond zich dag en nacht krabt, wat al heel snel een probleem wordt voor de eigenaar! Zonder behandeling ontstaat een chronische ontsteking.

Door de jeuk en het krabben heeft atopie vaak een negatieve invloed op de gezondheid van de hond:

- door het herhaaldelijk likken verkleurt de vacht in de aangetaste gebieden (roodbruin) en er kunnen kale plekken ontstaan. De huid kan ulcereren of verdikken en donker verkleuren, met een kartonachtig aspect (lichenificatie).

Bepaalde gebieden zijn bijzonder gevoelig voor atopie.

- door de ontsteking is het dier extra gevoelig voor bijkomende infecties (bijv. pyodermie), die de algemene gezondheid aantasten en soms een zeer onaangename geur kunnen veroorzaken.
- de jeuk kan de atopische hond prikkelbaar en zelfs agressief maken en een ongunstige invloed hebben op zijn eetlust.

Ook bij otitis moet worden gedacht aan allergieën

VRAGEN - ANTWOORDEN

Heeft een hond die krabt altijd atopie?

Nee, jeuk is niet karakteristiek voor atopie, het is er wel een belangrijk symptoom van. Er zijn talrijke andere oorzaken van jeuk waaronder parasieten en voedselallergie, dus op jeuk alleen kan de diagnose atopie niet worden gesteld. Onderzoek door de dierenarts is onmisbaar om tot een precieze diagnose te komen.

Kan atopie spontaan genezen?

Nee, omdat zelfs wanneer de jeuk soms minder wordt, de oorzaak van het probleem niet zal verdwijnen en het dier recidieven zal krijgen. Wanneer een atopisch dier niet behandeld wordt, kunnen de wonden die door het krabben zijn veroorzaakt veel erger worden. Dus als een dier al enige dagen krabt, is het belangrijk dat de dierenarts hem zo spoedig mogelijk onderzoekt.

Welke informatie is nodig voor een consult over jeuk?

Belangrijke gegevens zijn bijvoorbeeld het signalement van het dier en wanneer en onder welke omstandigheden de jeuk is begonnen. Voor het consult kan de assistente de dierenarts helpen door het volgende te noteren:

- ras, leeftijd, voeding en gewicht van de hond (zodat, indien nodig, geneesmiddelen nauwkeurig kunnen worden voorgeschreven).
- wanneer de jeuk is begonnen en eventuele gebeurtenissen die van belang kunnen zijn (reis, nieuw dier in de familie, nieuwe mand).
- of andere huisdieren en de eigenaar zelf ook jeuk en laesies door het krabben hebben.
- of er al een eerdere behandeling is ingesteld en met welk resultaat.

► Wat is het mechanisme van de allergische reactie?

Allergie is een extreme gevoeligheid voor een externe factor, die een "allergeen" wordt genoemd, waarop de verdedigingsmechanismen van het immuunsysteem in het lichaam overmatig reageren. De voornaamste allergenen voor atopische honden zijn stofmijten en pollen, maar parasieten en voeding kunnen hierbij ook een rol kunnen spelen.

Allergie is een buitensporige verdedigingsreactie

Wanneer een micro-organisme of vreemd lichaam het lichaam binnendringt, worden de verdedigingsmechanismen van het immuunsysteem gemobiliseerd om de indringer, die wordt herkend als een "antigeen", onschadelijk te maken. Bepaalde witte bloedcellen, de lymfocytten, produceren antilichamen – of immunoglobulines (Ig) – die zich aan het antigeen binden en het daardoor neutraliseren.

Deze lymfocytten bewaren de herinnering aan dit antigeen en wanneer zij er opnieuw mee worden geconfronteerd, zullen zij onmiddellijk nieuwe beschermende antilichamen produceren: het dier wordt zodoende beschermd of "geïmmuniseerd". Bij een allergie is het mechanisme precies hetzelfde, behalve dat het immuunsysteem

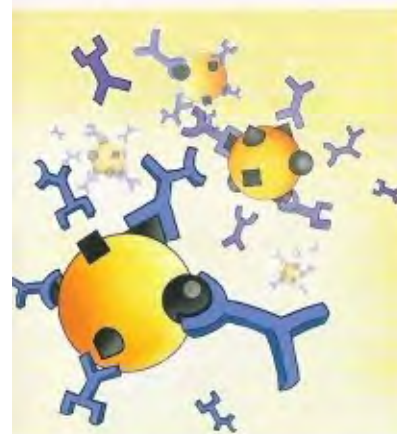
overdreven sterk reageert op de aanwezigheid van bepaalde antigenen die "allergenen" worden genoemd. Deze allergenen zetten een cascade van reacties in beweging die specifieke antilichamen (IgE) vrijmaken en sterk irriterende stoffen die verantwoordelijk zijn voor de ontsteking en jeuk. Uiteindelijk is de allergische reactie dus eerder schadelijk dan beschermend!

Atopie is een allergische reactie

De atopische hond is op een bepaald moment in zijn leven sterk gesensibiliseerd voor een van de verschillende allergenen die aanwezig zijn in de omgeving (pollen, stof(mijt)) en mogelijk ook voor zijn voeding. Zijn lichaam heeft geleerd deze allergenen te herkennen en de herinnering daaraan te onthouden.

Niet-seizoensgebonden allergenen	Seizoensgebonden allergenen
<ul style="list-style-type: none"> Huisstofmijt Voermijt Huidschilfers en veren Schimmels Katoen, kapok, linnen, wol 	<ul style="list-style-type: none"> Pollen van diverse grassen Pollen van kruiden - weegbree, bijvoet Pollen van diverse bomen

Voornaamste allergenen die worden gevonden in Noord-Europa

De antilichamen die zich hebben ontwikkeld als reactie op de allergenen zijn perfect aangepast aan de vorm van het antigeen, zodat zij zich specifiek daaraan kunnen binden.

Bij ieder nieuw contact met het allergeen reageert het lichaam heftig door het provoceren van een allergische reactie van de huid. De allergische reactie verschijnt gewoonlijk binnen enkele minuten, maar kan ook worden gezien in de 24-48 uur na het contact.

VRAGEN - ANTWOORDEN

Uit een allergie zich altijd als een atopie?

Nee. Er zijn talrijke andere uitingen van allergie. Sommige tasten de huid aan, zoals de dermatitis veroorzaakt door vlooiënallergie, waarbij sprake is van een allergische reactie op het speeksel van de vlo. Deze dermatitis is meestal gelokaliseerd aan de staartbasis. Contactdermatitis wordt veroorzaakt door een allergische reactie op een chemische stof die bijvoorbeeld aanwezig is in een halsband of shampoo. Bij de mens is de lokalisatie vaak in de luchtwegen, waarbij astma of hooikoorts kan optreden.

Is atopie besmettelijk?

De atopische aandoening van een dier is een overgevoeligheid voor bepaalde allergenen en is op zichzelf niet besmettelijk. Een hond die krabt omdat hij allergisch is kan echter ook drager zijn van parasieten of bacteriën die op andere dieren of op de mens overgebracht kunnen worden. Wanneer er nog geen definitieve diagnose is gesteld, is het beter voorzichtig te zijn.

Wat zijn de voornaamste allergenen die verantwoordelijk zijn voor atopie?

Met name de allergenen die aanwezig zijn in de omgeving, die ook wel aero-allergenen worden genoemd:

- allergenen die het hele jaar door aanwezig zijn: huisstofmijten, huidschilfers, veren, schimmels.
- seizoengebonden allergenen (grassen, kruiden, bepaalde bomen)

Daarnaast denken meer en meer onderzoekers dat allergenen die in voeding aanwezig zijn (trofo-allergenen) ook verantwoordelijk kunnen zijn voor atopie.

► Welke honden zijn gepredisponeerd voor atopie?

Atopie komt voor bij 10% van de honden in de ontwikkelde landen. Het wordt het meest gezien bij jonge dieren van rassen die genetisch gepredisponeerd zijn voor deze aandoening. Het is echter het contact met allergenen dat bepaalt of atopie bij een bepaald dier ontstaat.

Atopie is erfelijk

Het lijkt geen twijfel dat er genetische factoren bij atopie betrokken zijn en dat overgevoeligheden door een dier op zijn nakomelingen kunnen worden overgebracht.

Zo is het mogelijk gebleken lijnen van atopische honden te fokken door deze op heel jonge leeftijd te sensibiliseren met kleine hoeveelheden allergenen. Daarom moeten dieren met een atopie niet worden gebruikt om mee te fokken.

Op dit moment is van een aantal rassen bekend dat zij gepredisponeerd zijn voor atopie (zie lijst hiernaast).

De precieze oorzaken van atopie zijn nog niet bekend. Het lijkt waarschijnlijk dat de huidbarrière bij atopische honden veranderd is, waardoor hun opperhuid meer permeabel is en het daardoor gemakkelijker wordt voor allergenen om via de huid binnen te dringen.

Omgevingsfactoren spelen een hoofdrol

Een genetische predispositie moet echter gerelativeerd worden, omdat de rassen waarbij atopie het meest voorkomt per land kunnen verschillen. Het optreden van de aandoening is daarom in eerste instantie het gevolg van kenmerken van de leefomgeving van het dier, die bepalen of het de gelegenheid heeft allergenen te ontmoeten

en daarvoor overgevoelig te worden.

Jong volwassen dieren worden het meest aangetast

Leeftijd is een belangrijk criterium, in 70% van de gevallen treedt de aandoening op tussen de leeftijd van 1 en 3 jaar. Atopie kan echter worden waargenomen bij honden van 4 maanden tot 7 jaar.

voor atopie?

VRAGEN - ANTWOORDEN

Wat is het advies voor eigenaren van gepredisponeerde rassen?

Zonder hen al te veel te verontrusten is het belangrijk hen in te lichten zodat zij:

- leren de verschijnselen van atopie te herkennen,
- een ziektenkostenverzekering voor hun hond kunnen afsluiten als zij dat willen.

Wanneer zich atopie ontwikkelt bij de hond moet een negatief fokadvies worden gegeven.

Kan het optreden van atopie bij een hond van een gepredisponeerd ras worden voorkomen?

Helaas bestaat er geen vaccin tegen deze aandoening. Bij een gepredisponeerde hond zijn de belangrijkste adviezen het dier regelmatig te ontwormen en externe parasieten het hele jaar door te zorgvuldig bestrijden.

Spelen voermijten een rol bij het ontstaan van atopie?

Voermijten zijn mijten die zich kunnen ontwikkelen in etenswaren (bijv. meel). Ze kunnen bijvoorbeeld voorkomen in een open zak hondenvoeding die wordt bewaard in een kelder of garage. Hun rol als allergenen bij de atopie is niet aangetoond, maar bij wijze van voorzorg is het belangrijk de eigenaar goede bewaaradviezen te geven voor de voeding.

Handige tips hiervoor zijn:

- het verpakkingformaat afstemmen op de grootte van de hond; wanneer er te lang met een zak wordt gedaan, kan de kwaliteit van de voeding achteruit gaan
- de voeding niet bewaren samen met meel of koekjes
- de voeding koel en droog bewaren, dus warme of vochtige plaatsen vermijden
- de zak in een voerton bewaren of iedere keer na gebruik goed afsluiten met een klem, zodat er zomin mogelijk lucht bij de voeding komt.
- de voerbak en maatbeker grondig en dagelijks reinigen.

De voornaamste rassen die risico lopen:

Amerikaanse Staffordshire Terriër
Duitse Herder
Boston Terriër
Franse Bulldog
Boxer
Bull Terriër
Engelse Bulldog
Cairn Terriër
Mopshond
Cavalier King Charles
Dalmatische Hond
Fox Terriër
Golden Retriever
Jack Russell Terriër
Labrador Retriever
Lhasa Apso
Schnauzer
Schotse Terriër
Setters
Shar Pei
Shih Tzu
West Highland White Terriër

► Welke tests worden gebruikt voor de diagnose

Aanvullend onderzoek is voor de dierenarts onmisbaar om de diagnose met zekerheid te stellen en de specifieke behandeling van de atopie in te stellen. De assistent kan een rol spelen bij de voorbereiding van deze tests.

Microscopisch onderzoek van de huid

Huidafkrabsels: hierbij wordt een voldoende diep laagje van de huid, tot aan de dermis, afgeschraapt met een scalpelmesje of een scherpe lepel. De inhoud wordt op een objectglas uitgespreid en onderzocht op parasieten die de jeuk zouden kunnen veroorzaken (bijv. schurftmijten).

Afkrabsel van de huid tot deze begint te bloeden, voor onderzoek naar eventueel aanwezige parasieten.

Cytologisch onderzoek van de huid: hierbij wordt de inhoud van een leesie op een objectglas uitgespreid en gekleurd voor onderzoek naar ontstekingscellen, gisten of bacteriën.

Immunologische tests om allergenen te identificeren

Intradermale tests of huidtests: deze maken gebruik van een serie standaard allergenen die commercieel verkrijgbaar

zijn. Op een gladde, geschoren huid (borstwand) worden met een viltstift stippen aangebracht om de plaatsen te markeren waar de injecties met allergenen gegeven gaan worden. Vervolgens wordt bij de stippen, strikt intradermaal, een kleine hoeveelheid van de te onderzoeken allergenen ingespoten. Na ongeveer 20 minuten wordt de reactie afgelezen. Wanneer het dier gesensibiliseerd is voor een allergeen, verschijnt er een zwelling op de daarbij behorende injectieplaats. Er wordt vergeleken met een positieve (histamine) en een negatieve (fysiologisch zout) controle. Voor onderzoek naar trager optredende reacties kan de hond na twee dagen nog een keer gecontroleerd worden.

Serologische tests: een bloedmonster kan naar een gespecialiseerd laboratorium worden gestuurd voor bepaling van het gehalte aan IgE antilichamen,

en behandeling van atopie?

die wijzen op een allergie. De kwantificering van antilichamen moet worden uitgevoerd in serum, d.w.z. in bloed dat is opgevangen in een schone, droge buis en dat tenminste 15 minuten heeft kunnen stollen alvorens het wordt gecentrifugeerd.

Let op: de immunologische tests hebben geen waarde voor het diagnosticeren van een atopie, want ook gezonde honden kunnen positief reageren. Zij dienen vooral om de allergenen te identificeren die het mogelijk maken het dier te desensibiliseren

Huidtest bij een atopische Heidewachtel
Foto: M.W. Vroom
Veterinaire Specialisten Oosterwijk

VRAGEN - ANTWOORDEN

Welke materialen zijn nodig voor het maken en onderzoeken van een huidafkrabsel?

- een scherpe lepel of een stomp geworden mesje van een scalpel (NB: na een operatie een paar godesinfecteerde mesjes bewaren),
- een objectglaasje,
- een ontvet mesje om het afkrabsel te verdelen over het objectglaasje,
- minerale olie: één druppel op het afkrabsel maakt het beeld helderder,
- een dekglasje om het afkrabsel mee af te dekken,
- en natuurlijk een microscoop.

Welke materialen zijn nodig voor cytologisch onderzoek van de huid?

Materiaal voor cytologisch onderzoek kan worden verkregen via een afkrabsel, met de plakbandmethode (vlakke lichaamsdelen) of met een borsteltje (moeilijker toegankelijke gebieden, zoals interdigitale ruimten, gehoorgang).

De noodzakelijke materialen zijn:

- een scherpe lepel of scalpelmesje, doorzichtig plakband en een borsteltje,
- materiaal voor snelkleuring.

Zijn de serologische tests betrouwbaar?

Als de diagnose atopie is gesteld, zijn deze tests geschikt om de allergenen in de omgeving te identificeren. Bij voorkeur worden de serologische tests gecombineerd met de huidtests. In tegenstelling tot de situatie bij de mens, zijn de serologische tests niet betrouwbaar voor de diagnostiek van voedselallergieën.

► Waarvoor dient een eliminatiedieet?

Een met jeuk gepaard gaande dermatitis kan soms het gevolg zijn van een voedselallergie. Om deze diagnose te stellen wordt een eliminatiedieet voorgeschreven, waarbij de samenstelling van de voeding is aangepast. In geval van succes, zal dit dieet een hoofdrol gaan spelen bij de behandeling.

Het eliminatiedieet moet voldoende lang worden gegeven.

Voedselallergieën worden meestal veroorzaakt door eiwitten in de voeding. Daarom moet een eliminatiedieet bestaan uit een eiwitbron die het dier nog nooit eerder gegeten heeft en waarvoor het waarschijnlijk niet overgevoelig is. Dit dieet moet 6 tot 12 weken worden gegeven. Wanneer de symptomen verbeteren kan ieder afzonderlijk bestanddeel van de originele voeding opnieuw worden gegeven om uit te vinden welk

ingrediënt de dermatitis veroorzaakt.

Het zelfbereide eliminatiedieet is betrouwbaar, maar lastig

Het zelfbereide eliminatiedieet is in theorie ideaal, want hierbij is het mogelijk ieder voedingsmiddel te kiezen en te doseren. En de keuze van nieuwe combinaties is groot: rijst/geitenvlees, zoete aardappelen/paard, haai/linzen, struisvogel/rode bonen ...

De kosten van de ingrediënten

en de tijd die nodig is voor de bereiding zijn echter duidelijke nadelen van deze methode. Bovendien zijn zelfbereide eliminatiedieën onevenwichtig, wat met name bij dieren in de groei problemen kan veroorzaken en atopische honden zijn vaak jong.

Het commerciële eliminatiedieet is het meest praktisch

Er zijn speciale commerciële dieetvoedingen ontwikkeld voor de diagnostiek en de behandeling van voedselallerg

gieën. Hierbij zijn twee soorten benaderingen te onderscheiden:

- dieetvoedingen op basis van gehydrolyseerde eiwitten: deze bevatten eiwitten die een enzymatische verandering hebben ondergaan, waardoor ze gesplitst worden in kleine eiwiteenheden die geen allergie meer kunnen veroorzaken. Dit principe wordt al vele jaren met

succes gebruikt in de humane voeding, bijvoorbeeld voor baby's die allergisch zijn voor koemelk.

- dieetvoedingen met geselecteerde eiwitbronnen: deze bevatten een unieke eiwit- en koolhydraatbron, die zelden wordt gebruikt in diervoeding en waarvan wordt verondersteld dat het dier ze dus niet eerder gegeten heeft.

Zolang het eliminatiedieet wordt gegeven moet iedereen in de omgeving van de hond zich strikt houden aan de voedingsadviezen en beslist niets anders geven.

VRAGEN - ANTWOORDEN

Heeft wit vlees minder allergene eigenschappen dan rood vlees?

Nee, de kleur van vlees heeft niets te maken met de allergene eigenschappen. Hoewel de algemene opvatting is dat rundvlees vaak allergieën veroorzaakt, komt dit meer omdat dit vlees voor honden zo vaak in diervoeding wordt gebruikt.

Welke voedingsmiddelen veroorzaken het vaakst voedselallergieën?

Bij de hond zijn dit hoofdzakelijk rundvlees, melkproducten, graanproducten, soja, kip, eieren en soms lam en varken.

Zijn er speciale adviezen te geven over een eliminatiedieet?

Ja, de eigenaar en zijn hele familie moeten goed voorgelicht worden en erop gewezen worden dat zij zich strikt aan het dieet moeten houden.

- Ze mogen alleen het voorgeschreven dieet en water geven. De hond mag beslist geen tussendoortjes (kaas, koekjes, botten, snacks of kauwproducten), gebitsverzorgende producten en zelfs gearomatiseerde geneesmiddelen tijdens de testperiode.
- De hond mag niet bij de voerbakken van andere dieren komen - behalve wanneer deze hetzelfde dieet krijgen - en moet uit de buurt worden gehouden van bijvoorbeeld vuilnisbakken. De geringste hoeveelheid van een niet-voorgeschreven ingrediënt kan een allergie veroorzaken en het werk van weken teniet doen.
- De duur van het dieet is zeer belangrijk - er zijn vaak minstens zes weken nodig voordat er verbetering wordt bereikt en 12 weken om een voedselallergie als oorzaak van de problemen uit te sluiten.

Een zelfbereid eliminatiedieet vraagt veel werk van de eigenaar

► Hoe kan de prikkel drempel voor de jeuk worden verlaagd?

Wanneer de diagnose atopie eenmaal is gesteld, is het probleem nog lang niet opgelost. Om allergische reacties zoveel mogelijk te beperken, is het belangrijk de hond voortdurend onder zijn jeukdrempel te houden door de hoeveelheid allergenen in zijn omgeving te verminderen.

Jeuk en de jeukdrempel

Men spreekt van "jeukdrempel" omdat het optreden van dit symptoom het resultaat is van een opstapeling van factoren. De verschillende oorzaken van jeuk tellen op totdat de tolerantiedrempel van de hond overschreden wordt en hij begint te krabben.

Stel bijvoorbeeld dat een hond tegelijkertijd allergisch is voor huisstofmijten (atopie), vlooienspecksel (vlooiënallergie) en

rundvlees (voedselallergie): hij krabt ... ontzettend veel. Door de voeding te veranderen en hem te behandelen tegen vlooiën kan men dit dier onder zijn jeukdrempel krijgen en een duidelijke verbetering bereiken.

Bestrijding van de vlooiën is essentieel

Honden die lijden aan atopie hebben een viermaal zo groot risico om ook allergisch te zijn voor vlooiënbeten. Het is dus

van cruciaal belang deze dieren permanent te beschermen tegen vlooiën en andere parasieten (zoals wormen), maar ook om alle dieren in zijn omgeving en de omgeving zelf te behandelen.

Maatregelen om allergenen te beperken

Het is onmogelijk allergenen volledig uit de omgeving te elimineren. De eigenaar van een atopisch dier kan echter wel maatregelen nemen om de

Door het cumulatieve effect van verschillende allergenen komt de hond boven zijn tolerantiedrempel en wordt duidelijk zichtbare jeuk veroorzaakt.

worden verlaagd?

hoeveelheid allergenen in de omgeving zo veel mogelijk te beperken:

- regelmatig stofzuigen (stofzuiger met filter gebruiken en vooral tapijten, fauteuils, matrassen en hoofdkussens behandelen).
- vochtige atmosferen vermijden die de ontwikkeling van

mijten bevorderen (stoomreiniging wordt daarom niet aanbevolen).

- antihuisstofmijt sprays gebruiken in huis.
- de hond niet in de slaapkamers laten slapen (de voorkeursplaatsen van mijten!)
- de hond regelmatig wassen met een speciale shampoo.

Om de belasting met allergenen te verminderen is een speciaal antihuisstofmijt ligbed voor de hond aan te bevelen. Deze zijn gemaakt van een speciale stof waar huisstofmijten niet doorheen kunnen dringen.

VRAGEN - ANTWOORDEN

Hoe kan een dier allergisch zijn voor vlooiën terwijl je nooit een vlo op hem vindt?

Deze vraag wordt vaak gesteld door de eigenaar, die zich niet goed kan voorstellen hoe moeilijk het is vlooiën te ontdekken wanneer er maar weinig zijn. Bij allergische dieren zijn enkele beten voldoende om de allergie op te wekken; het is daarvoor dus niet nodig dat het dier veel vlooiën heeft.

Kan een dier dat tegen vlooiën behandeld is toch een allergische dermatitis hebben als gevolg van vlooiën?

Nee, niet wanneer de behandeling goed is uitgevoerd. Helaas worden antivlooiënmiddelen vaak niet goed gebruikt. Assistenten spelen een essentiële rol bij de voorlichting hierover. Ze kunnen adviezen geven over:

- de meest geschikte producten.
- waar en hoe het product moet worden aangebracht: pipetten moeten op de huid worden geplaatst, dus niet tussen de haren. Met name bij sprays is de benodigde hoeveelheid en wijze van gebruik belangrijk.
- waarom het behandelen van de omgeving zo belangrijk is en welke middelen daarvoor het meest geschikt zijn (vergeet de auto niet!).
- wanneer de hond opnieuw behandeld moet worden om infestatie met vlooiën te voorkomen, dit afhankelijk van de werkingsduur van het gebruikte middel.
- de noodzaak van het gelijktijdig behandelen van alle aanwezige dieren in en rond het huis.

► Welke voeding is geschikt voor een

allergische hond?

Voor de atopische hond is een dieetvoeding die speciaal ontwikkeld is om de integriteit van de huidbarrière te herstellen aan te bevelen. In het geval van voedselallergie zal een hypoallergeen dieet het dier onder zijn jeukdrempel houden door het elimineren van voedselallergenen.

Voedingsstoffen die de conditie van de huid verbeteren

Bij de atopische hond is de huid veranderd en werkt de beschermende huidbarrière niet goed meer. Het is daarom belangrijk een voeding te geven die verrijkt is met specifieke ingrediënten waarvan is

aangetoond dat zij de huidfuncties verbeteren:

- **essentiële vetzuren** (omega 6 en omega 3) zijn onmisbaar voor het evenwicht in de huid. Zij worden essentieel genoemd omdat het lichaam niet in staat is ze zelf aan te maken en ze dus in de voeding aanwezig moeten

zijn. Omega-6-vetzuren zijn nodig om de barrièrefunctie van de huid in stand te houden. Zij komen bijvoorbeeld voor in bernagie-olie. Omega-3-vetzuren spelen met name een ontstekingsremmende rol. De omega-3-vetzuren EPA en DHA afkomstig uit visolie hebben als voordeel dat ze direct in actieve vorm beschikbaar zijn.

- **antioxidanten** (vitamine E, vitamine C, carotenoïden) beschermen de cellen tegen de aanvallen van vrije radicalen die verantwoordelijk zijn voor de chronische ontsteking van de huid.

- **bepaalde combinaties van B-vitaminen en aminozuren** spelen een rol bij de synthese van de ceramiden. Dit zijn lipiden die dienen als een soort cement tussen de cellen van de huid en daardoor de integriteit van de huid bevorderen.

In bepaalde gevallen kan klinische verbetering worden verkregen met alleen een specifieke dieetvoeding.

Het Waltham onderzoekscentrum heeft op basis van diverse studies onlangs het Skin Barrier complex gepatenteerd, een specifieke combinatie van B vitaminen en aminozuren die de huidbarrière aanzienlijk verbeteren.

- **curcumine en aloë vera** zijn plantenextracten die een zeer interessante fytotherapeutische werking vertonen. In combinatie met vitamine C en taurine (het Skin Support complex, eveneens gepatenteerd door Waltham) hebben deze nutriënten ontstekingsremmende eigenschappen en bevorderen zij de wondgenezing.

Speciale dieetvoeding helpt voedselallergie onder controle te houden.

Wanneer een voedselallergie is vastgesteld, zijn de hypoallergene dieetvoedingen op basis van gehydrolyseerde of geselecteerde eiwitten de beste keuze om deze te behandelen. Hierbij moet wel in acht worden genomen dat het dier niets anders mag eten dan deze dieetvoeding en dat het dieet levenslang gegeven moet worden.

VRAGEN - ANTWOORDEN

Zijn alle hypoallergene dieetvoedingen vergelijkbaar?

Nee, er zijn twee verschillende mogelijkheden, namelijk dieetvoeding op basis van gehydrolyseerde eiwitten en dieetvoeding waarbij geselecteerde eiwitbronnen worden gebruikt. Het beste kan een dieetvoeding worden gegeven die weinig eiwitbronnen bevat (sommige dieetvoedingen bevatten 7 of 8 eiwitbronnen, wat het risico vergroot) en waarbij de aanwezige eiwitbronnen of gehydrolyseerd zijn of zelden worden gebruikt in fabrieksmatige of thuis bereide hondenvoeding. Een dieet op basis van eend zal het dier minder vaak gegeten hebben dan een dieet op basis van rundvlees. Daarnaast zijn dieetvoedingen op basis van gehydrolyseerde eiwitten bijzonder goed verteerbaar.

Mag je een dier dat op een hypoallergeen dieet staat een pil geven in een stukje kaas?

Nee, want de geringste hoeveelheid van een mogelijk allergene voedselbron naast het hypoallergene dieet kan het dier boven de jeukdrempel brengen. Het is beter om andere methoden te gebruiken, zoals het tablet fijn maken, oplossen in water en mer een spuitje toedienen of het fijngemaakte tablet vermengen met een portie natgemaakte dieetbrokken. Wanneer dit niet lukt kan het tablet eventueel worden gegeven met een voedingsmiddel dat de hond nog nooit eerder heeft gegeten, bijvoorbeeld een stukje struisvogel-vlees, geitenvlees of banaan.

► Hoe moet atopie worden behandeld?

Bij atopie moet het contact met het allergeen waar de hond overgevoelig voor is zoveel mogelijk worden beperkt. Daarnaast kunnen verschillende andere behandelingen worden voorgeschreven, zoals een specifieke desensibilisatie of medicijnen om de symptomen van de aandoening te bestrijden. Helaas kan atopie nooit volledig genezen en zal het dier zijn leven lang regelmatig behandeld moeten worden.

Desensibilisatie heeft bij de hond positieve resultaten

Bij desensibilisatie of “specifieke immunotherapie” worden bij het dier de specifieke allergenen ingespoten waarvoor het overgevoelig is nadat deze via een immunologische test zijn vastgesteld. In de loop van de behandeling wordt de dosis geleidelijk verhoogd. Hierdoor

krijgt het immuunsysteem de gelegenheid beschermende antistoffen te produceren in plaats van de IgE van de allergische reactie.

Tweederde van de honden reageert goed tot uitstekend op deze behandeling en voor 1 op de 5 honden is geen andere behandeling meer nodig. In de overige gevallen maakt

desensibilisatie het mogelijk verdere behandelingen aanzienlijk te beperken.

De verbetering treedt in de meeste gevallen na 2 tot 5 maanden behandeling op. In geval van succes moeten de injecties het hele leven van het dier worden gegeven (gemiddeld om de 5 tot 20 dagen).

De behandeling van de atopie bestaat uit een combinatie van verschillende, elkaar aanvullende, maatregelen.

VRAGEN - ANTWOORDEN

Wat zijn de voordelen en nadelen van desensibilisatie?

Het is de enige behandeling die gericht is op het mechanisme van de allergie, waardoor het probleem mogelijk echt kan worden behandeld (1 op de 5 gevallen). Het is ook minder kostbaar dan de symptomatische behandelingen. Er is echter ook een aantal reële nadelen: het is noodzakelijk tevoren de betrokken allergenen te identificeren (bij 20% van de honden met een atopie zijn de tests echter negatief). De behandeling duurt altijd lang (pas na 6 tot 9 maanden kan het resultaat worden beoordeeld) en succes kan niet worden gegarandeerd. En zelfs in geval van een positief resultaat is het niet zeker dat de overige behandelingen gestaakt kunnen worden.

Zijn corticosteroiden gevaarlijk voor het dier?

Ja, wanneer zij verkeerd worden gebruikt. Zo kunnen herhaaldelijke injecties met langwerkende preparaten of injecties gegeven in de aanwezigheid van een secundaire infectie ernstige gevolgen hebben. Daartegenover geeft hun gebruik over een korte periode en per os snelle verlichting voor het dier en voorkomt het huidlaesies. Wanneer ze gedurende een langere periode worden gegeven moet de eigenaar worden aangeraden te letten op het gewicht van het dier, de wateropname en op het optreden van infectieuze complicaties (bijv. pustels of korsten).

Wat is de meest werkzame behandeling van atopie?

Er bestaat geen wonderbehandeling. De meest werkzame benadering lijkt een combinatie van verschillende behandelingen, waarvan elke behandeling afzonderlijk nauwlettend moet worden gevolgd. De assistent speelt een belangrijke rol bij het uitleggen van de noodzaak van deze “multitherapie” aan de eigenaar.

Medicamenteuze behandelingsmogelijkheden

- **antibiotica en antimycotica** behandelen de secundaire infecties die de jeuk in stand houden. Het is belangrijk dat men zich aan de voorschriften houdt om resistenties tegen deze middelen te vermijden
- **corticosteroiden** zijn veel gebruikte ontstekingsremmende middelen. Hun werkzaamheid wordt op prijs gesteld door de eigenaar die komt vragen om “de prik tegen de jeuk”. De langwerkende preparaten hebben ongunstige bijwerkingen. Daarom worden deze middelen meestal om de dag en in tabletvorm toegediend, waarbij regelmatige controle van het dier noodzakelijk is.
- **middelen die de immuunreactie modificeren** (ciclosporine, antihistaminica) zijn eveneens beschikbaar voor de behandeling van atopie.

► Wat is het belang van de huid- en vachtverzorging?

Bij de atopie is de huid niet alleen de bron van de ontsteking en de jeuk, maar ook de belangrijkste toegangsweg voor de allergenen. Regelmatige behandeling van de huid van de hond met een lokaal werkend middel kan verlichting geven en de bronnen van allergie verminderen.

Locaal werkende (topicale) geneesmiddelen worden direct op de huid aangebracht

Spot-on (pipetten) en sprays worden gebruikt tegen uitwendige parasieten. Voor de dermatologische verzorging van de huid kunnen de volgende middelen worden gebruikt:

- shampoos, die de aero-allergenen van de huid verwijderen en de huid hydrateren,
- crèmes en lotions, die de huidfilm herstellen,
- gels, die zeer snel geabsorbeerd worden en dus interessant zijn voor de behandeling van gebieden waar veel aan wordt gelikt,
- emulsies en suspensies, mengsels van stoffen die niet in elkaar oplossen (dus goed schudden voor gebruik!),
- oplossingen die het werkzame bestanddeel bevatten in een waterig milieu (bijv. antiseptische oplossingen).

Zalf wordt weinig gebruikt omdat het te vet is, waardoor

de huid niet kan ademen en maceratie (verweking) wordt bevorderd.

Bij dermatitis hebben de geneesmiddelen die plaatselijk worden aangebracht het voordeel dat het werkzame bestanddeel direct in contact komt met de huid. Voor verspreiding en optimale werking

is het belangrijk zich aan de aanbevolen toepassingsduur en de juiste dosering te houden.

Er bestaat een groot scala aan huidpreparaten

De dierenarts kan lokale ontstekingsremmende preparaten, antimycotica of antibiotica voorschrijven om een

Honden accepteren het aanbrengen van lokaal werkende geneesmiddelen via shampoos meestal goed en leggen al snel de associatie tussen het wassen en verlichting van de klachten.

ontsteking of een infectie te behandelen. Er bestaan nog enkele aanvullende lokale behandelingen:

- antiseptische middelen (benzoyl-peroxide, ethyllactaat, chloorhexidine) zijn zeer nuttig om secundaire infecties te voorkomen.

- verzachtende middelen (emollientia) maken het mogelijk de epidermis te rehydrateren en een droge huid te bestrijden.
- Jeukremmende middelen bevatten stoffen die de jeuk stillen.

VRAGEN - ANTWOORDEN

Welke lokale middelen worden het meest gebruikt voor de behandeling van dermatitis bij de hond?

Vanwege de haren kan het gebruik van crèmes en lotions lastig zijn zonder het dier te scheren. Daarom worden medicamenteuze shampoos meer gebruikt. Naast hun reinigende werking brengen zij hydraterende of kalmerende middelen op de huid die het dier snel verlichting geven. Voor een goede werking is het wel noodzakelijk de shampoo voldoende lang te laten inwerken voor deze weer wordt uitgespoeld. Het is ook belangrijk veterinaire shampoos te gebruiken waarvan de pH is aangepast aan de huid van de hond. Dit in tegenstelling tot shampoo voor de mens, die een uitdrogend effect hebben.

Kunnen lokale middelen met corticosteroiden zonder risico gebruikt worden?

Nee, want zelfs bij plaatselijke toepassing hebben corticosteroiden op den duur bijwerkingen: haarverlies, atrofie van de huid, secundaire infecties ... Omdat deze middelen via de huid kunnen diffunderen naar het bloed, moeten bij het aanbrengen handschoenen worden gedragen. Daarom mogen corticosteroiden alleen op voorschrift van de dierenarts worden gebruikt.